

Bruselj, 16. november 2022
(OR. en)

13070/22

Medinstitucionalna zadeva:
2008/0140(CNS)

SOC 537
ANTIDISCRIM 102
MI 700
JAI 1259
FREMP 196

POROČILO

Pošiljatelj:	predsedstvo
Prejemnik:	Odbor stalnih predstavnikov/Svet
Št. predh. dok.:	13067/22
Št. dok. Kom.:	11531/08 - COM(2008) 426 final
Zadeva:	Predlog direktive Sveta o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na vero ali prepričanje, invalidnost, starost ali spolno usmerjenost – poročilo o napredku

I. UVOD

Komisija je 2. julija 2008 sprejela predlog direktive Sveta, s katero naj bi zaščito pred diskriminacijo zaradi vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti razširili še na druga področja poleg zaposlovanja. S predlagano horizontalno direktivo o enakem obravnavanju naj bi dopolnili veljavno zakonodajo ES¹ na tem področju in prepovedali omenjene vrste diskriminacije na naslednjih področjih: socialna zaščita, vključno s socialno varnostjo in zdravstvenim varstvom, izobraževanje ter dostop do blaga in storitev, tudi stanovanj.

¹ Predvsem direktive Sveta 79/7/EGS, 2000/43/ES, 2000/78/ES in 2004/113/ES.

Velika večina delegacij je načeloma pozdravila predlog, mnogo pa jih je podprlo tudi dejstvo, da je njegov cilj dopolniti obstoječi zakonodajni okvir s horizontalnim pristopom, v katerem so obravnavani vsi štirje vzroki diskriminacije.

Večina delegacij je potrdila, da je treba spodbujati enako obravnavanje kot skupno vrednoto v EU. Več delegacij je tudi poudarilo pomen predloga v smislu Konvencije ZN o pravicah invalidov. Vendar se je nekaj delegacij zavzelo za ambicioznejše določbe v zvezi z invalidnostjo.

Nekatere so sicer poudarile, kako pomembno je preprečevati diskriminacijo, vendar so v preteklosti podvomile o tem, ali je potreben predlog Komisije, saj po njihovem mnenju krši nacionalno pristojnost glede nekaterih vprašanj ter je v nasprotju z načeloma subsidiarnosti in sorazmernosti. Nekatere delegacije so tudi zahtevale pojasnila in izrazile pomisleke, predvsem glede pomanjkanja pravne varnosti, razdelitve pristojnosti ter praktičnih, finančnih in pravnih posledic predloga.

Dve delegaciji sta ohranili splošni pridržek glede predloga.

Zaenkrat so vse delegacije ohranile splošni preučitveni pridržek glede besedila.

CZ in DK sta ohranili parlamentarni preučitveni pridržek. Komisija podpira iskanje kompromisa, a na tej stopnji ohranja preučitveni pridržek glede kakršnih koli sprememb prvotnega predloga.

Evropski parlament je mnenje sprejel 2. aprila 2009² po posvetovalnem postopku. Po začetku veljavnosti Lizbonske pogodbe 1. decembra 2009 pa predlog ureja člen 19 Pogodbe o delovanju Evropske unije, kar pomeni, da je po *odobritvi* Evropskega parlamenta potrebno soglasje v Svetu.

² Glej dokument A6-0149/2009. Sedanji Parlament je za poročevalko imenoval Alice Kuhnke (SE/Zeleni/Evropska svobodna zveza).

II. DELO V SVETU MED ČEŠKIM PREDSEDOVANJEM

Delovna skupina za socialna vprašanja³ je na podlagi razprav, ki so potekale leta 2021 in so bile v veliki meri usmerjene na določbe o invalidnosti⁴, še naprej preučevala zadevo na podlagi usmerjevalnega dopisa⁵ in novega sklopa predlogov za oblikovanje besedila⁶, ki jih je predložilo češko predsedstvo.

Predsedstvo je v usmerjevalnem dopisu pozvalo delegacije, naj predstavijo svoja stališča o določbah iz najnovejše različice besedila, ki bi državam članicam omogočile, da zaprosijo za začasno izvzetje iz zahteve po zagotavljanju razumne prilagoditve za invalide. Delegacije je predvsem pozvalo, naj navedejo, ali menijo, da so te določbe skladne s Konvencijo Združenih narodov o pravicah invalidov.

Pozvalo jih je tudi, naj ocenijo, ali je tako izvzetje potrebno glede na dejstvo, da osnutek direktive že vključuje pravilo, da razumne prilagoditve ne bo treba zagotoviti, če bi povzročila nepotrebno ali nesorazmerno breme.

³ Seji sta potekali 18. julija in 30. septembra 2022.

⁴ Glej dok. 9109/21 in 14046/21.

⁵ Dok. 10626/22.

⁶ Dok. 12063/22.

Velika večina delegacij je izrazila stališče (nekateri predhodno stališče), da je predlagano izvzetje nezdružljivo s Konvencijo o pravicah invalidov in nepotrebno. Več delegacij je tudi poudarilo, da obstoječa določba, v skladu s katero je treba razumno prilagoditev zagotoviti le, če ne nalaga nesorazmernega bremena, že vsebuje zadosten zaščitni ukrep. Nekateri druge delegacije so izrazile tudi pripravljenost za razpravo o različnih možnostih, da bi našli rešitev, pri čemer je za sprejetje direktive potrebno soglasje. Spet druge delegacije pa so se zavzele za to, da bi preučili zamisel o predlaganem izvzetju, in hkrati priznale, da je potrebno nadaljnje delo, da bi zagotovili skladnost med Konvencijo o pravicah invalidov in direktivo. Nekateri delegacije so zavzele tudi odprta stališča in med drugim poudarile dejstvo, da je potrebna prožnost za obvladovanje finančnega bremena, ki bi ga povzročile določbe o invalidnosti v direktivi, in da bi morala biti izvzetja odobrena le v strogo izjemnih primerih ter časovno opredeljena, omejena in ciljana.

Češko predsedstvo je na podlagi te razprave predložilo sklop predlogov za oblikovanje besedila, ki vključujejo naslednje glavne elemente:

- a) Določba, ki državam članicam omogoča, da zahtevajo začasno izvzetje iz obveznosti zagotavljanja razumne prilagoditve, je bila črtana (člen 15(1a-1c)).
- b) V besedilo je bilo dodano neobvezno dodatno dveletno obdobje za prenos (npr. skupno 6 let od začetka veljavnosti predloga) za obveznost zagotavljanja razumne prilagoditve za invalide (člen 15(2)).
- c) Besedilu je bila dodana tudi uvodna izjava, v kateri so pojasnjeni razlogi za dodatno obdobje za prenos (uvodna izjava 20c).

Večina delegacij in Komisija so se strinjale, da se iz besedila črta možnost, da se zaprosi za začasno izvzetje iz obveznosti zagotavljanja razumne prilagoditve. Večina delegacij je tudi podprla (ali bi lahko sprejela) predlagano podaljšanje roka za prenos v zvezi z obveznostjo zagotavljanja razumne prilagoditve. Vendar preostale delegacije in Komisija te zamisli niso mogle podpreti, saj so menile, da bi obdobje za prenos, ki bi se s tem razvleklo na šest let, pomenilo pretirano dolgo obdobje. Nekatere delegacije so potrebovale več časa za preučitev novih predlogov sprememb besedila.

Med češkim predsedovanjem se je razpravljalo tudi o drugih vprašanjih, med drugim o naslednjem:

Nekatere delegacije so ponovno izrazile pomisleke glede črtanja *določb o dostopnosti* iz direktive in pozvale k ambicioznejšim določbam glede invalidnosti. Vendar je Komisija izrazila mnenje, da obravnavana direktiva, ki se posebej posveča diskriminaciji, ni pravo mesto za konkretne določbe o dostopnosti v okviru stvarnega področja uporabe.

Druge delegacije so menile, da so potrebne pravne smernice glede medsebojnega vpliva predlagane direktive in Konvencije o pravicah invalidov.

Več podrobnosti je v dokumentih 11435/22 + COR 1 in 13067/22. Zadnja različica osnutka direktive je v prilogi k temu dokumentu.

III. ZAKLJUČEK

Čeprav je bil med razpravami na podlagi najnovejšega besedila dosežen določen napredek, je jasno, da je potrebno še veliko dela, preden bo v Svetu mogoče doseči potrebno soglasje.

Predlog

DIREKTIVE SVETA

**o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na vero ali prepričanje, invalidnost,
starost ali spolno usmerjenost**

SVET EVROPSKE UNIJE JE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije in predvsem člena 19(1) Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Evropske komisije⁷,

po posredovanju osnutka zakonodajnega akta nacionalnim parlamentom,

ob upoštevanju odobritve Evropskega parlamenta⁸,

v skladu s posebnim zakonodajnim postopkom,

⁷ UL C..., str.

⁸ UL C..., str.

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Iz člena 2 Pogodbe o Evropski (PEU) uniji izhaja, da Unija temelji na vrednotah spoštovanja človekovega dostojanstva, svobode, demokracije, enakosti, pravne države in spoštovanja človekovih pravic, vključno s pravicami pripadnikov manjšin, tj. na vrednotah, ki so skupne vsem državam članicam. Unija v skladu s členom 6 PEU priznava pravice, svoboščine in načela iz Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljnjem besedilu: Listina o temeljnih pravicah). V skladu z istim členom so temeljne pravice, kakor jih zagotavlja Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin in kakor izhajajo iz ustavnega izročila, skupnega državam članicam, so kot splošna načela del prava Unije.
- (2) Pravica do enakosti pred zakonom in zaščita pred diskriminacijo za vse ljudi sta univerzalni pravici, ki ju priznavajo Splošna deklaracija človekovih pravic, Konvencija Združenih narodov o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk, Mednarodna konvencija o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije, pakt Združenih narodov o državljanskih in političnih pravicah ter pakt Združenih narodov o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah, Konvencija Združenih narodov o pravicah invalidov (v nadaljnjem besedilu: Konvencija o pravicah invalidov), Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin in Evropska socialna listina, katerih podpisnice so [vse] države članice. Ta direktiva, še posebej določbe o dostopnosti in razumni prilagoditvi, spoštuje temeljna načela, ki so priznana v Konvenciji o pravicah invalidov ter Konvenciji Združenih narodov o varstvu svetovne kulturne in naravne dediščine.

- (2a) Unija je od 23. decembra 2010 pogodbenica Konvencije o pravicah invalidov. Določbe navedene konvencije so v skladu s členom 216(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) sestavni del pravnega reda Evropske unije, zaradi česar bi bilo treba zakonodajo Unije razlagati na način, ki je skladen s to konvencijo. Ta v členu 2 oziroma 9 posebej določa, da diskriminacija vključuje tudi odklonitev razumne prilagoditve oziroma obveznosti glede dostopnosti. Komisija je v svojem sporočilu „Evropska strategija o invalidnosti za obdobje 2010–2020: obnovljena zaveza za Evropo brez ovir“ pozvala k doslednosti za zagotovitev učinkovitega izvajanja navedene konvencije v Uniji in kot eno izmed osmih področij ukrepanja določila dostopnost.
- (3) Ta direktiva spoštuje temeljne pravice in upošteva temeljna načela, ki jih priznava predvsem Listina o temeljnih pravicah. Člen 10 Listine priznava pravico do svobode misli, vesti in vere; člen 21 prepoveduje diskriminacijo, tudi na podlagi vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti, člen 26 pa priznava pravico invalidnih oseb do ukrepov za zagotavljanje njihove samostojnosti.
- (4) Evropsko leto invalidov (2003), evropsko leto enakih možnosti za vse (2007), evropsko leto medkulturnega dialoga (2008) ter evropsko leto aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti (2012) so izpostavila vztrajnost diskriminacije, hkrati pa tudi prednosti raznolikosti.
- (5) Evropski svet je v sklepih z zasedanja v Bruslju 14. decembra 2007 države članice pozval, naj okrepijo prizadevanja za preprečevanje diskriminacije in boj proti njej, tako na trgu dela kot drugod.

- (5a) Svet je v sklepih z dne 21. februarja 2011 potrdil, da je trdno odločen spodbujati in varovati svobodo vere ali prepričanja brez vsakršne diskriminacije. Svet in predstavniki vlad držav članic so v sklepih z dne 17. junija 2011 pozvali države članice in Evropsko komisijo, naj si še naprej prizadevajo preprečevati diskriminacijo invalidnih oseb in preučijo obstoječi pravni okvir. Svet je v sklepih z dne 16. junija 2016 pozval Evropsko komisijo, naj se zavzema za uresničevanje ukrepov, ki jih je uvrstila na svoj seznam ukrepov za spodbujanje enakopravnosti LGBTI.
- (6) Evropski parlament je v resoluciji z dne 20. maja 2008⁹ in resoluciji z dne 8. septembra 2015¹⁰ pozval k razširitvi zaščite pred diskriminacijo v pravu Evropske unije.
- (6a) Diskriminacija ima resne posledice ne samo za posameznike, temveč tudi za družbo; med drugim vpliva na bruto domači proizvod, davčne prihodke in socialno kohezijo. Zaščita pred diskriminacijo, kot jo določa ta direktiva, lahko prispeva k boljšim zdravstvenim razmeram, izobraževalnim uspehom in iz vseh teh razlogov k povečanju bruto domačega proizvoda držav članic.

⁹ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 20. maja 2008 o napredku v EU na področjih enakih možnosti in nediskriminacije (prenos direktiv 2000/43/ES in 2000/78/ES) (2007/2202(INI)) (UL C 279 E, 19.11.2009, str. 23).

¹⁰ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 8. septembra 2015 o razmerah na področju temeljnih pravic v Evropski uniji (2013–2014) (2014/2254(INI)) (UL C 316, 22.9.2017, str. 2.).

- (7) Evropska komisija je v svojem sporočilu „Prenovljena socialna agenda: Priložnosti, dostopnost in solidarnost v Evropi 21. stoletja“ potrdila, da v družbi, v kateri je vsak posameznik obravnavan enakovredno, ne bi smelo biti umetnih ovir ali diskriminacije, ki bi ljudi kakor koli ovirale pri tem, da te priložnosti izkoristijo. Diskriminacija na podlagi vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti lahko omaja doseganje ciljev Unije, kot so določeni v Pogodbah, predvsem doseganje visoke ravni zaposlovanja in socialne zaščite, boljšega življenjskega standarda ter večje kakovosti življenja, ekonomske in socialne kohezije in solidarnosti. Omaja pa lahko tudi doseganje cilja v zvezi z odpravljanjem ovir za prosti pretok oseb, blaga in storitev med državami članicami. Evropska komisija je ponovno izpostavila in poudarila svojo zavezanost boju proti diskriminaciji in spodbujanju enakih možnosti v svojem sporočilu „Nediskriminacija in enake možnosti: obnovljena zaveza“ in v svojem sporočilu o evropskem stebru socialnih pravic.

- (8) Obstoječa zakonodaja Evropske unije vključuje tri pravne instrumente, ki temeljijo na členu 13 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti, pozneje nadomeščenim s členom 19 PDEU. Ti instrumenti, katerih cilj je preprečevanje diskriminacije na podlagi spola, rase ali narodnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti in spolne usmerjenosti ter boj proti taki diskriminaciji, so direktive 2000/43/ES¹¹, 2000/78/ES¹² ter 2004/113/ES¹³ in dokazujejo pomembnost zakonodaje v boju proti diskriminaciji. Predvsem Direktiva 2000/78/ES vzpostavlja splošni okvir enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu na podlagi vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti in spolne usmerjenosti. Kljub temu pa so zunaj področij zaposlovanja stopnje in oblike zaščite pred diskriminacijo na navedenih podlagah med državami članicami različne. Direktiva 2000/43/ES ščiti osebe pred diskriminacijo na podlagi rase ali narodnosti pri dostopu do blaga in storitev ter oskrbi z njimi, socialni zaščiti kot tudi izobraževanju, Direktiva 2004/113/ES pa zagotavlja zaščito pred diskriminacijo na podlagi spola pri dostopu do blaga in storitev ter oskrbi z njimi, z izjemo medijskih in oglaševalskih vsebin ter izobraževanja.
- (9) Zato je namen te direktive, da se stopnja in oblika zaščite[...] pred diskriminacijo na podlagah, ki jih zajema, s področij zaposlovanja razširita na specifična področja iz te direktive. Zakonodaja Unije bi torej morala prepovedati diskriminacijo na podlagi vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti na več področjih zunaj trga dela, vključno z dostopom do socialne zaščite, dostopom do izobraževanja ter dostopom do blaga in storitev in oskrbo z njimi, vključno s stanovanji. Storitve bi morale imeti pomen iz člena 57 PDEU.

¹¹ Direktiva Sveta 2000/43/ES z dne 29. junija 2000 o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na raso ali narodnost (UL L 180, 19.7.2000, str. 22).

¹² Direktiva Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu (UL L 303, 2.12.2000, str. 16).

¹³ Direktiva Sveta 2004/113/ES z dne 13. decembra 2004 o izvajanju načela enakega obravnavanja moških in žensk pri dostopu do blaga in storitev ter oskrbi z njimi (UL L 373, 21.12.2004, str. 37).

- (10) Direktiva 2007/78/ES prepoveduje diskriminacijo pri dostopu do poklicnega usposabljanja; to zaščito je treba dopolniti z razširitvijo prepovedi diskriminacije na izobraževanje, ki se ne obravnava kot poklicno usposabljanje.
- (11) Ta direktiva ne bi smela posegati v pristojnosti držav članic, še posebej na področjih izobraževanja, socialne varnosti in zdravstvenega varstva. Prav tako ne bi smela posegati v bistveno vlogo in široka pooblastila držav članic pri zagotavljanju, naročanju in organiziranju storitev splošnega gospodarskega pomena.
- (12) Diskriminacija pomeni neposredno diskriminacijo, posredno diskriminacijo, nadlegovanje, navodila, ki napeljujejo k diskriminaciji osebe, in odklonitev razumne prilagoditve invalidnim osebam. Diskriminacija pomeni tudi diskriminacijo na podlagi več razlogov.
- (12a) Do diskriminacije med drugim pride, kadar je oseba obravnavana manj ugodno ali je nadlegovana, ker je dejansko ali domnevno povezana z osebami določene vere ali prepričanja, invalidnimi osebami, osebami določene starosti ali spolne usmerjenosti ali z organizacijami, ki spodbujajo pravice takih oseb¹⁴. Do diskriminacije pride tudi takrat, kadar je oseba obravnavana manj ugodno ali je žrtev nadlegovanja na podlagi domnevne vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti. Zato je primerno, da se v tej direktivi izrecno določi zaščita pred tako diskriminacijo prek povezave ali na podlagi domneve¹⁵.

¹⁴ Sodba z dne 16. julija 2015, CHEZ Razpredelenie (Nikolova), C-83/14, EU:C:2015:480, in sodba z dne 7. julija 2008, Coleman/Attridge, C-303/06, EU:C:2008:415.

¹⁵ *Prav tam.*

- (12ab) Diskriminacija na podlagi več razlogov pomeni diskriminacijo v kateri koli obliki, ki se pojavi zaradi kombinacije dveh ali več naslednjih razlogov, tudi če ti razlogi, obravnavani ločeno, ne bi povzročili diskriminacije zadevne osebe: vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti. Diskriminacijo na podlagi več razlogov bi bilo treba priznati, da bi se upoštevala kompleksnost primerov diskriminacije in da se zagotovi boljša zaščita žrtev.
- (12b) Nadlegovanje je v nasprotju z načelom enakega obravnavanja, saj žrtve nadlegovanja v primerjavi z drugimi nimajo enakega dostopa do socialne zaščite, izobraževanja ter blaga in storitev. Nadlegovanje ima lahko različne oblike, med drugim neželjeno besedno, nebesedno ali fizično vedenje. Tako vedenje se lahko šteje za nadlegovanje v smislu te direktive, če se ponavlja ali pa se pojavi v tako hudi obliki, da je njegov učinek ali namen prizadeti dostojanstvo osebe in ustvariti zastrašujoče, sovražno, ponižujoče, sramotilno ali žaljivo okolje.
- (13) Pri uresničevanju načela enakega obravnavanja ne glede na vero ali prepričanje, invalidnost, starost ali spolno usmerjenost bi si morala Unija v skladu s členom 8 PDEU prizadevati odpraviti neenakosti in spodbujati enakost med moškimi in ženskami, predvsem zato, ker so ženske pogosto žrtev diskriminacije na podlagi več razlogov.

Države članice bi pri pripravi ali pregledu zakonov in drugih predpisov, potrebnih za uskladitev s to direktivo, morale upoštevati različen učinek na moške in ženske.

- (14) Presoja dejstev, na podlagi katerih se lahko domneva, da je prišlo do neposredne ali posredne diskriminacije, bi morala ostati v rokah nacionalnih sodnih in drugih pristojnih organov v skladu s predpisi nacionalne zakonodaje ali prakse. Taki predpisi lahko predvsem določajo, da se posredna diskriminacija ugotavlja na kakršen koli način, tudi s statističnimi in/ali znanstvenimi dokazi.
- (14a) Različno obravnavanje zaradi starosti je v nekaterih primerih lahko dovoljeno, če je objektivno utemeljeno z legitimnim ciljem in če so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in potrebna. V tej povezavi bi moralo biti spodbujanje ekonomskega, kulturnega ali socialnega vključevanja oseb iz posameznih starostnih skupin legitimen cilj, ki bi ga bilo treba doseči z ustreznimi in nujnimi sredstvi, na primer tako, da se omenjenim osebam omogočijo ugodnejši pogoji za dostop. Ukrepi, povezani s starostjo, ki zagotavljajo ugodnejše pogoje osebam določene starosti, kot so na voljo drugim, na primer cenejši ali brezplačni dostop do javnega prevoza, muzejev ali športnih objektov, so skladni z načelom nediskriminacije in ne pomenijo diskriminacije na podlagi starosti.
- (15)
- (15a)
- (15b) Stranke in ustrezni sodni in pritožbeni organi bi morali imeti pravico, da se na zahtevo obvestijo o razlogih za razlike v obravnavanju na podlagi starosti ali invalidnosti pri finančnih storitvah. Podane informacije bi morale biti uporabne in razumljive širši javnosti, prav tako bi morale pojasniti razlike v tveganju za posamezen primer za zadevno storitev. Vendar ponudnikom finančnih storitev ne bi bilo treba razkriti poslovno občutljivih podatkov.

- (16) Vsi posamezniki uživajo svobodo sklepanja pogodb, vključno s svobodo izbire pogodbenega partnerja za posel. Ta direktiva se ne bi smela uporabljati za ekonomske transakcije, ki jih izvajajo posamezniki, za katere se te transakcije izvajajo v okviru zasebnega ali družinskega življenja.
- (17) Pri prepovedi diskriminacije je pomembno, da se v skladu z Listino o temeljnih pravicah ter Evropsko konvencijo o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin spoštujejo tudi druge temeljne pravice in svoboščine, predvsem pravica do zaščite zasebnega in družinskega življenja, svoboda veroizpovedi, svoboda združevanja, svoboda izražanja, svoboda tiska in svoboda obveščanja. Ta direktiva ne bi smela posegati v ukrepe, določene v nacionalni zakonodaji, ki so v demokratični družbi potrebni zaradi javne varnosti, vzdrževanja javnega reda in preprečevanja kaznivih dejanj, za varovanje zdravja ter varstvo pravic in svoboščin drugih.
- (17-a) Ta direktiva ne spreminja razdelitve pristojnosti med Unijo in državami članicami, kot je opredeljeno v Pogodbah, med drugim tudi na področju izobraževanja in socialne zaščite ne. Prav tako ne posega v bistveno vlogo in široka pooblastila držav članic pri zagotavljanju, naročanju in organiziranju storitev splošnega gospodarskega pomena.
- (17a) Ta direktiva ureja uporabo načela enakega obravnavanja pri dostopu do socialne zaščite, dostopu do izobraževanja ter dostopu do blaga in storitev in oskrbi z njimi v mejah pristojnosti Unije. Pojem „dostop“ ne vključuje opredelitve glede upravičenosti posamezne osebe do socialne zaščite ali izobraževanja v skladu z nacionalno zakonodajo in prakso, saj so za organizacijo, financiranje in vsebino sistemov socialne zaščite in izobraževanja, in tudi za opredelitev upravičencev do ugodnosti socialne zaščite ali izobraževanja, pristojne države članice.

- (17b) Socialna zaščita v smislu te direktive bi morala zajemati socialno varnost, socialno pomoč, socialna stanovanja in zdravstveno varstvo. Ta direktiva bi se zato morala uporabljati za vse pravice in ugodnosti, ki izhajajo iz splošnih ali posebnih sistemov socialne varnosti, socialne pomoči in zdravstvenega varstva, in so predpisane ali jih neposredno zagotavljajo država ali zasebne stranke. V tem smislu bi se direktiva morala uporabljati v zvezi s prejemki v denarju in v naravi ter storitvami, ne glede na to, ali zadevni sistemi temeljijo na prispevkih ali ne. Navedeni sistemi na primer vključujejo področja socialne varnosti iz Uredbe (ES) št. 883/2004 Evropskega parlamenta in Sveta¹⁶ in sisteme, ki zagotavljajo ugodnosti ali storitve, odobrene zaradi pomanjkanja finančnih sredstev ali nevarnosti socialne izključenosti. Ta direktiva se uporablja tudi za dodatne pokojnine, ki jih zajema Direktiva 2014/50/EU.
- (17c)
- (17d)
- (17e)
- (17f) Izključna pristojnost držav članic za organizacijo sistemov socialne zaščite vključuje pristojnost za vzpostavitev, financiranje in upravljanje takih sistemov in sorodnih ureditev, pristojnost za opredelitev vsebine, zneska, izračuna in trajanja ugodnosti in storitev ter pristojnost za določitev pogojev za upravičenost do ugodnosti in storitev, pa tudi za prilagoditev teh pogojev zaradi zagotavljanja vzdržnosti javnih financ.

¹⁶ Uredba (ES) št. 883/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o koordinaciji sistemov socialne varnosti (UL L 166, 30.4.2004, str. 1).

- (17g) Izključna pristojnost držav članic za organizacijo izobraževalnih sistemov, učno vsebino in izobraževalne dejavnosti, kamor sodi tudi zagotavljanje izobraževanja za osebe s posebnimi potrebami, vključuje tudi pristojnost za vzpostavitev, financiranje in upravljanje izobraževalnih ustanov, za razvijanje učnih načrtov in drugih izobraževalnih dejavnosti, za opredelitev postopkov preverjanja in za določitev pogojev za upravičenost, med drugim tudi na primer določitev starostnih omejitev za šole, štipendije ali tečaje.
- (17ga)
- (17h) Ta direktiva se ne uporablja za zadeve, urejene z družinskim pravom, vključno s predpisi o zakonskem stanu in posvojitvi, ter zakonodajo o reproduktivnih pravicah. Prav tako ne posega v laično naravo države, državnih ustanov ali organov ali v izobraževanje.
- (17i)
- (18)
- (19) Unija v skladu s členom 17 PDEU spoštuje in ne vpliva na status cerkva in verskih združenj ali skupnosti, ki ga imajo na podlagi nacionalne zakonodaje v državah članicah, in enako spoštuje status svetovnonazorskih in nekonfesionalnih organizacij.
- (19a) Invalidne osebe so ljudje z dolgotrajnimi telesnimi, duševnimi, intelektualnimi ali senzoričnimi okvarami, ki jih v povezavi z različnimi ovirami lahko omejujejo, da bi enako kot drugi vsestransko in učinkovito sodelovali v družbi. Opredelitev pojma „dolgoročen“ v povezavi s pojmom invalidnosti bi bilo treba razumeti ob upoštevanju sodne prakse Sodišča Evropske unije, predvsem sodbe v zadevi C-395/15.

- (19ab)¹⁷ Načelo dostopnosti je določeno v Konvenciji Združenih narodov o pravicah invalidov, ki v zvezi s tem določa, da morajo države članice kot države pogodbenice invalidnim osebam omogočiti neodvisno življenje in vsestransko vključenost na vseh področjih življenja ter v ta namen sprejeti ustrezne ukrepe, s katerimi tem osebam zagotovijo, da imajo tako kot drugi dostop do fizičnega okolja, prevoza, informacij in komunikacij, vključno z informacijskimi in komunikacijskimi tehnologijami in sistemi, ter do drugih objektov, naprav in storitev, ki so namenjene javnosti v mestih in na podeželju ali se zanjo opravljajo.
- (19b) Ukrepi, s katerimi se invalidnim osebam zagotovi enak dostop do področij, zajetih s to direktivo, imajo pomembno vlogo pri zagotavljanju vsestranske enakosti v praksi. Taki ukrepi bi morali zajemati prepoznavanje in odpravljanje ovir pri dostopnosti ter preprečevanje nastajanja novih ovir. Ukrepi, s katerimi se invalidnim osebam zagotovi enak dostop, ne bi smeli predstavljati nesorazmernega bremena. Dostopnost naj bi bila sorazmerno dosežena, če lahko invalidne osebe dejansko in tako kot drugi dostopajo do storitev, ki naj bi jih javnosti zagotavljale ali ponujale določene stavbe, objekti, prevozne storitve in infrastruktura, tudi če ne morejo imeti dostopa do cele stavbe, objekta ali infrastrukture.
- (19c) V okviru področja uporabe te direktive bi moral biti cilj teh ukrepov zagotoviti dostopnost, med drugim tudi fizičnega okolja, prevoza, informacijske in komunikacijske tehnologije ter sistemov in storitev. Invalidnim osebam morda res ni mogoče vedno zagotoviti povsem enakega dostopa kot drugim, vendar pa to ne more služiti kot opravičilo, da se ga s sprejetjem vseh potrebnih ukrepov ne bi izboljšalo, kolikor je mogoče.

¹⁷ Uvodna izjava bo revidirana pozneje.

- (19ca) Na področjih, ki jih zajema direktiva, bi bilo treba zagotoviti razumno prilagoditev, če to ne povzroča nesorazmernega bremena. Konvencija o pravicah invalidov določa, da vse države pogodbenice za spodbujanje enakosti in odpravo diskriminacije sprejmejo vse ustrezne ukrepe za zagotovitev razumnih prilagoditev. Razumna prilagoditev glede na opredelitev v Konvenciji o pravicah invalidov pomeni potrebne in primerne spremembe ter prilagoditve, ki ne nalagajo nesorazmernega ali nepotrebnega bremena, kadar so v posameznem primeru potrebne, da se invalidom na enaki podlagi kot drugim zagotovi uživanje ali uresničevanje vseh človekovih pravic in temeljnih svoboščin. V Direktivi 2000/78/ES je določeno, da „delodajalci sprejmejo ustrezne ukrepe glede na potrebe v konkretni situaciji, da se hendikepirani osebi omogoči dostop, sodelovanje ali napredovanje v službi ali usposabljanje, razen če bi taki ukrepi delodajalca nesorazmerno obremenili“.
- (19cb) Pri zagotavljanju vsestranske enakosti za invalidne osebe na področjih, ki jih zajema ta direktiva, imajo pomembno vlogo ukrepi, s katerimi se zagotovi razumna prilagoditev. V kontekstu pogodbenega ali drugega dolgoročnega razmerja med ponudnikom in invalidno osebo bi strukturne spremembe objektov ali opreme lahko veljale za razumno prilagoditev. Razumna prilagoditev lahko vključuje prilagoditev ali spremembo običajnih politik, postopkov in praks ponudnikov, prilagoditev pogojev dostopa ter zagotavljanje posebne pomoči ob upoštevanju posebnih potreb invalidne osebe, da se doseže enakovreden rezultat.

- (19cc) Ukrepi razumne prilagoditve so potrebni le, če ne ustvarjajo nesorazmernega bremena. Izvzetje iz ene ali več zahtev glede enakega obravnavanja zaradi nesorazmernega bremena, ki ga ustvarjajo, ne bi smelo presegati tistega, kar je nujno potrebno za omejitev tega bremena v vsakem posameznem primeru. Ukrepe, ki bi ustvarjali nesorazmerno breme, bi bilo treba razumeti kot ukrepe, ki bi ustvarili dodatno preveliko organizacijsko ali finančno breme, pri tem pa je treba upoštevati, kakšno korist bi verjetno imela zadevna invalidna oseba. Pri vsaki oceni bi bilo treba upoštevati samo legitimne razloge.
- (19d)
- (19e) Če se spoštuje pravo Unije, ki določa podrobne standarde ali specifikacije o dostopnosti ali razumni prilagoditvi za določeno blago ali storitve, bi to moralo pomeniti, da se spoštujejo zahteve te direktive glede dostopnosti ali razumne prilagoditve.

- (20) Pravo Unije na nekaterih področjih že določa podrobne specifikacije o dostopnosti in primerni prilagoditvi. Take specifikacije so med drugim določene v Uredbi Komisije (EU) št. 1300/2014¹⁸, Uredbi (EU) št. 181/2011 Evropskega parlamenta in Sveta¹⁹, Uredbi (ES) št. 1371/2007 Evropskega parlamenta in Sveta²⁰ ter Uredbi (ES) št. 1107/2006 Evropskega parlamenta in Sveta²¹. Pravo Unije določa tudi že pravne zahteve za zagotovitev dostopnosti, ne da bi določalo specifikacije ali standarde zahteve po dostopnosti. Take pravne zahteve so med drugim določene v Uredbi (EU) št. 1303/2013 Evropskega parlamenta in Sveta²² ter v Direktivi 2014/24/EU Evropskega parlamenta in Sveta²³. V skladu s členom 7 Uredbe (EU) št. 1303/2013 na primer mora biti dostopnost za invalidne osebe eno od meril, ki jih je treba upoštevati pri opredelitvi operacij, sofinanciranih iz skladov.

¹⁸ Uredba Komisije (EU) št. 1300/2014 z dne 18. novembra 2014 o tehničnih specifikacijah za interoperabilnost v zvezi z dostopnostjo železniškega sistema Unije za invalide in funkcionalno ovirane osebe (UL L 356, 12.12.2014, str. 110).

¹⁹ Uredba (EU) št. 181/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. februarja 2011 o pravicah potnikov v avtobusnem prevozu in spremembi Uredbe (ES) št. 2006/2004 (UL L 55, 28.2.2011, str. 1).

²⁰ Uredba (ES) št. 1371/2007 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2007 o pravicah in obveznostih potnikov v železniškem prometu (UL L 315, 3.12.2007, str. 14).

²¹ Uredba (ES) št. 1107/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. julija 2006 o pravicah invalidnih oseb in oseb z omejeno mobilnostjo v zračnem prevozu (UL L 204, 26.7.2006, str. 1).

²² Uredba (EU) št. 1303/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o skupnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu, Evropskem kmetijskem skladu za razvoj podeželja in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo, o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo ter o razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 (UL L 347, 20.12.2013, str. 320).

²³ Direktiva 2014/24/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2014 o javnem naročanju in razveljavitvi Direktive 2004/18/ES (UL L 94, 28.3.2014, str. 65).

(20-aa)

- (20-a) Pri dejanskem zagotavljanju vsestranske enakosti za invalidne osebe na področjih, ki jih zajema ta direktiva, imajo poleg splošnih, vnaprej sprejetih ukrepov za zagotavljanje dostopnosti pomembno vlogo tudi ukrepi, s katerimi se zagotovi razumna prilagoditev v posameznih primerih. V kontekstu pogodbenega ali drugega dolgoročnega razmerja med ponudnikom in invalidno osebo bi strukturne spremembe objektov ali opreme lahko veljale za razumno prilagoditev. Razumna prilagoditev lahko vključuje prilagoditev ali spremembo običajnih politik, postopkov in praks ponudnikov, prilagoditev pogojev dostopa ter zagotavljanje posebne pomoči ob upoštevanju posebnih potreb invalidne osebe, da se doseže enakovreden rezultat. Ukrepi, s katerimi se zagotovi razumna prilagoditev, ne bi smeli nalagati nesorazmernega bremena.
- (20-b) Države članice naj razvijejo in uvedejo inovativne ukrepe, da zagotovijo razumno prilagoditev.
- (20aa) Pri zagotavljanju stanovanj se od ponudnika ne bi smele zahtevati strukturne spremembe objekta ali financiranje takih sprememb, da bi izpolnil določbe o razumni prilagoditvi iz te direktive. Ponudnik bi moral v skladu z nacionalno zakonodajo in prakso take spremembe sprejeti, če se financirajo drugače in ne ustvarjajo kakšnega drugečnega nesorazmernega bremena.
- (20ab) V Direktivi 2000/78/ES in Konvenciji o pravicah invalidov je določena obveznost ponuditi razumno prilagoditev, če ta ne povzroči nesorazmernega bremena. V navedeni konvenciji je priznan tudi pomen dostopnosti pri omogočanju invalidnim osebam, da v celoti uživajo človekove pravice in vse temeljne svoboščine. S tem je dostopnost določena kot splošno načelo, zaradi česar morajo države pogodbenice z ustreznimi ukrepi zagotovijo enakopraven dostop.

- (20b) Pri presoji, ali bi ukrepi za zagotavljanje dostopnosti ali razumne prilagoditve pomenili nesorazmerno breme, bi bilo treba upoštevati več dejavnikov, med drugim velikost, vire in naravo organizacije ali podjetja ter predvidene stroške takih ukrepov ali (tehnični in/ali ekonomski) življenjski cikel infrastrukture in predmetov, s katerimi se zagotavlja storitev. Poleg tega bi lahko do nesorazmernega bremena prišlo zlasti, če bi bile potrebne opazne strukturne spremembe, da bi se zagotovil dostop do premičnin ali nepremičnin, ki so zaščitene v skladu z nacionalnimi pravili zaradi svoje zgodovinske, kulturne, umetniške ali arhitekturne vrednosti.
- (20c) (novo) Da se zagotovi dovolj časa za izpolnitev zahtev za zagotovitev razumne prilagoditve za invalidne osebe, ki jih določa ta direktiva, je za take ukrepe primerno določiti daljše obdobje za prenos.
- (21) Prepoved diskriminacije ne bi smela vplivati na ohranjanje ali sprejetje ukrepov s strani držav članic, s katerimi naj bi preprečevale ali izravnale prikrajšanost, ki jo utrpi skupina oseb določene vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti, ali s kombinacijo značilnosti, povezanih s temi posebnimi razlogi za diskriminacijo. Taki ukrepi lahko zajemajo podporo organizacijam oseb določene vere ali prepričanja, invalidnih oseb ali oseb določene starosti ali spolne usmerjenosti in organizacijam, ki delajo za te osebe, če je njihov glavni cilj spodbujanje ekonomskega, kulturnega ali socialnega vključevanja ter zadovoljevanje posebnih potreb teh oseb.
- (22) Ta direktiva določa minimalne zahteve, s čimer daje državam članicam možnost, da uvedejo in vzdržujejo bolj ugodne določbe. Izvajanje te direktive ne bi smelo upravičevati kakršnega koli nazadovanja razmer, ki v državi članici že obstajajo.

- (23) Osebam, ki so bile izpostavljene diskriminaciji na podlagi vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti, bi bilo treba zagotoviti ustrezna pravna sredstva. Da bi zagotovili učinkovitejšo raven pravnega varstva, je treba združenja, organizacije in druge pravne osebe pooblastiti za sodelovanje v postopkih, vključno v imenu ali v podporo žrtve, brez poseganja v nacionalna postopkovna pravila v zvezi z zastopanjem in obrambo pred sodišči.
- (24) Pravila o dokaznem bremenu bi bilo treba prilagoditi v primeru diskriminacije *prima facie*; zaradi učinkovite uporabe načela enakega obravnavanja pa bi bilo treba breme dokazovanja prenesti na toženo stranko, ko se navajajo dokazi o taki diskriminaciji. Tožena stranka pa kljub temu ni dolžna dokazovati, da tožnik pripada določeni veri ali prepričanju, trpi določeno invalidnost, je določene starosti ali določene spolne usmerjenosti.
- (25) Učinkovito izvajanje načela enakega obravnavanja zahteva ustrezno sodno varstvo pred viktimizacijo.
- (26) Svet je v resoluciji o nadaljnjem spremljanju Evropskega leta enakih možnosti za vse (2007) pozval k vsestranski vključitvi civilne družbe, vključno z organizacijami, ki zastopajo osebe, pri katerih obstaja tveganje diskriminacije, socialnih partnerjev in zainteresiranih strani pri pripravi politik in programov za preprečevanje diskriminacije ter spodbujanje enakosti in enakih možnosti na evropski in nacionalni ravni.

- (27) Izkušnje pri uporabi direktiv 2000/43/ES, 2004/113/ES in 2006/54/ES²⁴ kažejo, da bi se zaščita pred diskriminacijo iz razlogov, zajetih s to direktivo, lahko okrepila, če bi v vsaki državi članici obstajal organ ali organi, ki bi bili pristojni za analizo s tem povezanih težav, preučevanje možnih rešitev in zagotavljanje konkretne pomoči žrtvam diskriminacije. V skladu z namenom, da se stopnja in oblika zaščite pred diskriminacijo na podlagi spola, rase ali narodnosti razširita na podlage, zajete v tej direktivi, bi morali biti ti organi pristojni tudi za področja, zajeta v Direktivi 2000/78/ES. Države članice se lahko pri usmerjanju zagotavljanja učinkovitega in neodvisnega delovanja teh organov za enakost oprejo na Priporočilo Komisije o standardih za organe za enakost z dne 22. junija 2018.
- (28) Države članice bi morale spodbujati zbiranje podatkov o enakem obravnavanju in diskriminaciji, zlasti z namenom spremljanja in ocenjevanja učinkovitosti ukrepov, sprejetih na podlagi te direktive. V ta namen lahko države članice na primer določijo izhodišča in merljive cilje ali zberejo kvalitativne in/ali kvantitativne podatke. V tej direktivi bi morali podatki o enakem obravnavanju in diskriminaciji pomeniti vse informacije, ki so koristne in relevantne za opis in analizo stanja enakosti v smislu, da kažejo na obstoj in/ali obseg diskriminacije in/ali enakosti. Zbrani podatki lahko vključujejo osnovne podatke, kot so demografski in socialno-ekonomski podatki, podatke o materialni in doživeti neenakosti ali podatke, ki omogočajo oceno trenutnih politik, ali podatke, ki temeljijo na kazalnikih spoštovanja človekovih pravic. Podatke bi bilo treba zbirati v skladu z nacionalno zakonodajo in prakso ter v skladu z veljavnim pravom Unije, zlasti s predpisi, ki urejajo varstvo osebnih podatkov.

²⁴ Direktiva 2006/54/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. julija 2006 o uresničevanju načela enakih možnosti ter enakega obravnavanja moških in žensk pri zaposlovanju in poklicnem delu (UL L 204, 26.7.2006, str. 23).

- (29) Države članice bi morale za kršitev nacionalnih določb, sprejetih na podlagi te direktive, določiti učinkovite, sorazmerne in odvračilne kazni. Kazni lahko vključujejo upravne in finančne sankcije, kot so denarne kazni ali plačilo odškodnine, ter druge vrste sankcij.
- (30) Ker države članice ne morejo zadovoljivo doseči cilja te direktive, to je zagotoviti skupno raven zaščite pred diskriminacijo v vseh državah članicah, in ga je torej zaradi obsega in učinkov predlaganih ukrepov lažje doseči na ravni Unije, lahko Unija ukrepa v skladu z načelom subsidiarnosti iz člena 5 PEU. V skladu z načelom sorazmernosti iz navedenega člena ta direktiva ne presega tistega, kar je potrebno za doseganje navedenega cilja.
- (31) V skladu s točko 34 Medinstitucionalnega sporazuma z dne 13. aprila 2016 o boljši pripravi zakonodaje²⁵ naj države članice za svoje potrebe in v interesu Unije izdelajo in objavijo lastne table, ki naj, kolikor nazorno je to mogoče, prikazujejo korelacijo med to direktivo in ukrepi za prenos v nacionalno pravo –

SPREJEL NASLEDNJO DIREKTIVO:

²⁵ UL L 123, 12.5.2016, str. 1.

POGLAVJE I SPLOŠNE DOLOČBE

Člen 1

Namen

Ta direktiva določa okvir za boj proti diskriminaciji na podlagi vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti, da bi bilo v državah članicah uveljavljeno načelo enakega obravnavanja na področju uporabe te direktive; obenem dodatno krepi to načelo na področju zaposlovanja in dela, kot je določeno v Direktivi 2000/78/ES.

Člen 2

Pojem diskriminacije

1. V tej direktivi „načelo enakega obravnavanja“ pomeni, da ne obstaja nikakršna diskriminacija na kateri koli podlagi iz člena 1.
2. Pojem „diskriminacija“ v tej direktivi pomeni:
 - (a) neposredno diskriminacijo, kadar je, je bila ali bi bila oseba na podlagi enega od razlogov iz člena 1 obravnavana manj ugodno kot neka druga v primerljivi situaciji;
 - (b) posredno diskriminacijo na podlagi enega od razlogov iz člena 1, kadar bi bile zaradi navidezno nevtralnega predpisa, merila ali prakse osebe določene vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti v posebej neugodnem položaju v primerjavi z drugimi osebami, razen če predpis, merilo ali praksa objektivno temelji na zakonitem cilju in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in potrebna;

- (c) nadlegovanje, povezano z enim od razlogov iz člena 1, za katerega se šteje, da se pojavi na podlagi nezaželenega vedenja, katerega namen je prizadeti ali kršiti dostojanstvo osebe in ustvariti zastrašujoče, sovražno, ponižujoče, sramotilno ali žaljivo okolje. V tem smislu se pojem nadlegovanja lahko opredeli v skladu z nacionalno zakonodajo in prakso držav članic;
- (d)
- (d-a)
- (d-b) navodilo, ki napeljuje k diskriminaciji osebe na podlagi enega od razlogov iz člena 1;
- (e) odklonitev razumne prilagoditve invalidnim osebam, za katero se šteje, da se pojavi, kadar se ne spoštujejo določbe člena 4a te direktive.

3-a.

- 3. Diskriminacija v okviru te direktive vključuje diskriminacijo na podlagi kombinacije razlogov za diskriminacijo iz člena 1, pa tudi kombinacijo enega ali več od teh razlogov in katerega koli od razlogov za diskriminacijo, pred katerimi varuje Direktiva 2000/43/ES in/ali Direktiva 2004/113/ES.

4.

5.

- 6. Ne glede na odstavka 1 in 2 se prednostna obravnava na podlagi starosti ali invalidnosti lahko dovoli, če je to objektivno utemeljeno z legitimnim ciljem in če so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in potrebna.

- 6-a. Prednostna obravnava za zagotovitev enakopravnega vključevanja, integracije ali udeležbe v družbi je lahko v obliki prostega dostopa, znižanih tarif ali prednostnega dostopa za zaščitene skupine na podlagi starosti ali invalidnosti in se lahko dovoli v skladu s to direktivo kot utemeljena, ustrezna in nujna obravnava.
- 6a.
7. Ne glede na odstavka 1 in 2 se različno obravnavanje na podlagi starosti ali zdravstvenega stanja, ki je lahko povezano z invalidnostjo osebe, lahko dovoli pri zagotavljanju zavarovalniških, bančnih in drugih finančnih storitev, če je to objektivno utemeljene z legitimnim ciljem in če so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in potrebna ter le če ocena tveganj temelji na točnih, najnovejših in ustreznih aktuarskih ali statističnih podatkih ter upošteva individualni položaj prosilca za zavarovalniško, bančno ali drugo finančno storitev.
- 7a. Ne glede na odstavek 2 različno obravnavanje na podlagi starosti pri zagotavljanju zavarovalniških, bančnih in drugih finančnih storitev ne pomeni diskriminacije na podlagi starosti, če so razlike v premijah in dajatvah posameznikov objektivno in razumno utemeljene z legitimnim ciljem in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in potrebna ter če ocena tveganj temelji na točnih, najnovejših in ustreznih aktuarskih ali statističnih podatkih ter upošteva individualni položaj prosilca za zavarovalniško, bančno ali drugo finančno storitev.

8. Ta direktiva ne posega v ukrepe, določene v nacionalni zakonodaji, ki so v demokratični družbi ustrezni in potrebni zaradi vzdrževanja javne varnosti in javnega reda, za preprečevanja kaznivih dejanj, za zaščito mladoletnikov, za varovanje zdravja in zagotavljanje varnosti ter za varstvo temeljnih pravic in svoboščin drugih, vključno z zaščito zasebnega in družinskega življenja, pravico do svobode veroizpovedi, svobode združevanja, svobode izražanja, svobode tiska ter svobode obveščanja in svobode sklepanja pogodb. Ta direktiva ne omejuje pristojnosti držav članic in ne povečuje pristojnosti Unije na področjih iz tega odstavka.

Člen 3
Področje uporabe

1. V mejah pristojnosti, dodeljenih Evropski uniji, in v okviru omejitev iz odstavka 2 ter ob doslednem spoštovanju načela subsidiarnosti ter ustav in pravnih tradicij držav članic se prepoved diskriminacije uporablja za vse osebe javnega in zasebnega sektorja, vključno z javnimi organi, v zvezi z:

- (a) dostopom do socialne zaščite, kolikor je povezana s socialno varnostjo, ter do socialne pomoči, socialnih stanovanj in zdravstvenega varstva.

Dostop v okviru te točke vključuje proces iskanja informacij, prijavljanje in registriranje ter dejansko zagotavljanje ukrepov socialne zaščite;

- (b)

- (c) dostopom do izobraževanja.

Dostop v okviru te točke vključuje proces iskanja informacij, prijavljanje in registriranje ter dejanski vpis v izobraževalne dejavnosti in udeležbo v njih;

- (d) dostopom do blaga in storitev, ki so javno dostopni, ter oskrbo z njimi, vključno s stanovanji.

Dostop v okviru te točke vključuje proces iskanja informacij, prijavljanje, registriranje, naročanje, rezerviranje, najemanje in nakupovanje ter dejansko zagotavljanje in uporabo zadevnega blaga in storitev.

2. Ta direktiva se ne uporablja za:

- (a) zadeve, urejene z družinskim pravom, vključno s predpisi o zakonskem stanu in posvojitvi ter reproduktivnimi pravicami, niti za s tem povezane upravičenosti do dajatev iz socialne varnosti, povezanih z zakonskim stanom;
- (b) organizacijo in financiranje sistemov socialne zaščite držav članic, vključno z vzpostavitvijo in upravljanjem takih sistemov in sorodnih ureditev, ter vsebino, znesek, izračun in trajanje ugodnosti in storitev ter pogoje za upravičenost do teh ugodnosti in storitev, kot so na primer starostne omejitve za nekatere ugodnosti;
- (c)
- (d) organizacijo in financiranje izobraževalnih sistemov držav članic, vključno z ustanovitvijo in upravljanjem izobraževalnih ustanov, vsebino poučevanja in izobraževalnih dejavnosti, razvijanje učnih načrtov, opredelitev postopkov preverjanja in pogoje za upravičenost, kot so na primer starostne omejitve za šole, štipendije ali tečaje;
- (e) različno obravnavanje na podlagi vere ali prepričanja osebe pri vpisu na izobraževalne ustanove, katerih etika temelji na veri ali prepričanju, v skladu z nacionalno zakonodajo, tradicijo in prakso.
- (f) dostop do blaga in storitev, ki se ponujajo na področju zasebnega in družinskega življenja, ter oskrbo z njimi, vključno s stanovanji, ter transakcije, ki se izvajajo v zvezi s tem.

- 3.
- 3a. Ta direktiva ne posega v nacionalne ukrepe, ki dovoljujejo ali prepovedujejo nošenje verskih simbolov, in ne omejuje izključne pristojnosti držav članic na teh področjih.
4. Ta direktiva ne posega v nacionalno zakonodajo, ki zagotavlja laično naravo države, državnih ustanov ali organov ali izobraževanja ali ki zadeva status in dejavnosti cerkva in drugih organizacij, ki temeljijo na veri ali prepričanju, in ne omejuje izključne pristojnosti držav članic na teh področjih.
5. Ta direktiva ne zajema različnega obravnavanja na podlagi narodnosti ter ne posega v določbe in pogoje v zvezi z vstopom in prebivanjem državljanov tretjih držav in oseb brez državljanstva na ozemlju držav članic kot tudi ne v katero koli obravnavanje, ki izhaja iz pravnega statusa zadevnih državljanov tretjih držav in oseb brez državljanstva.

Člen 4

Člen 4a

Razumna prilagoditev invalidnim osebam

1. Da bi zagotovili upoštevanje načela enakega obravnavanja invalidnih oseb, se razumna prilagoditev zagotovi na področjih iz člena 3.
2. Za namene odstavka 1 razumna prilagoditev pomeni potrebne in primerne spremembe in prilagoditve, ki ne nalagajo nesorazmernega ali nepotrebnega bremena, kadar so v posameznem primeru potrebne, da se invalidni osebi v okviru področja uporabe te direktive na enaki podlagi kot drugim zagotovi uživanje ali uresničevanje dostopa do ukrepa socialne zaščite, dostopa do izobraževanja ter dostopa do blaga in storitev ter oskrbe z njimi.
3. Pri zagotavljanju stanovanj se v skladu z odstavkoma 1 in 2 od ponudnika ne zahteva, da uvede strukturne spremembe objekta ali jih financira. Ponudnik stanovanj v skladu z nacionalno zakonodajo in prakso take spremembe sprejme, če se financirajo drugače in ne ustvarjajo nesorazmernega bremena.
4. Določbe tega člena ne posegajo v določbe prava Unije, ki urejajo dostopnost ali razumno prilagoditev za določeno blago ali storitve.

5. Pri oceni, ali bi ukrepi, potrebni za skladnost s tem členom, pomenili nesorazmerno breme, je treba upoštevati zlasti:

- (a) velikost, vire, naravo ter čisti prihodek in dobiček nosilca dolžnosti;
- (aa) negativne posledice za invalidno osebo, na katero vpliva dejstvo, da ustrezen in potreben ukrep ni zagotovljen;
- (b) ocenjene stroške ustreznega in potrebnega ukrepa;
- (c) splošno oceno koristi za invalidne osebe, pri čemer se upoštevata pogostost in trajanje uporabe zadevnega blaga in storitev ter pogostost in trajanje razmerja s prodajalcem ali ponudnikom;
- (ca) znesek javnih sredstev, ki je na voljo nosilcu dolžnosti za sprejetje ustreznega in potrebnega ukrepa;
- (d)
- (e) zgodovinsko, kulturno, umetniško ali arhitekturno vrednost zadevne premočnine ali nepremičnine ter
- (f) varnost in izvedljivost zadevnih ukrepov.

Breme ne velja za nesorazmerno, če se v zadostni meri izravna z ukrepi v okviru politike za invalide zadevne države članice.

2.

3.

Člen 5

Pozitivni ukrepi

1. Da bi bila v praksi zagotovljena vsestranska enakost, načelo enakega obravnavanja ne preprečuje državam članicam, da bi ohranile ali sprejele posebne ukrepe, katerih cilj je preprečevati ali kompenzirati za prikrajšanost, povezano z vero ali prepričanjem, invalidnostjo, starostjo ali spolno usmerjenostjo.

Člen 6

Minimalne zahteve

1. Države članice lahko sprejmejo ali ohranijo pravila za zaščito načela enakega obravnavanja, ki so ugodnejša od pravil, določenih s to direktivo.
2. Izvajanje te direktive pod nobenim pogojem ne predstavlja podlage za znižanje ravni zaščite pred diskriminacijo, ki jo na področju, ki ga zajema ta direktiva, država članica že zagotavlja.

POGLAVJE II

PRAVNA SREDSTVA IN IZVRŠBA

Člen 7

Pravno varstvo

1. Države članice zagotovijo, da so vsem osebam, ki menijo, da jim je bila storjena krivica, ker ni bilo uporabljeno načelo enakega obravnavanja, na voljo sodni in/ali upravni postopki, vključno s postopki poravnave, če jih države članice štejejo za primerne, za izvrševanje obveznosti iz te direktive, tudi potem, ko se je razmerje, v katerem je domnevno prišlo do diskriminacije, že končalo.
2. Države članice zagotovijo, da se lahko združenja, organizacije ali druge pravne osebe, katerih legitimni interes je v skladu z merili po nacionalni zakonodaji zagotavljati, da se določbe te direktive izpolnjujejo, v imenu ali v podporo tožnika na podlagi njegovega soglasja vključijo v kateri koli sodni in/ali upravni postopek, predviden za izvršbo obveznosti, ki izhajajo iz te direktive.
3. Odstavka 1 in 2 ne vplivata na nacionalne predpise o časovnih omejitvah glede vlaganja pravnih sredstev v zvezi z načelom enakega obravnavanja.

Člen 8

Dokazno breme

1. Države članice v skladu s svojimi sodnimi sistemi sprejmejo potrebne ukrepe, s katerimi zagotovijo, da je, kadar osebe, ki menijo, da jim je bila storjena krivica, ker ni bilo uporabljeno načelo enakega obravnavanja, pred sodiščem ali drugim pristojnim organom oblasti dokažejo dejstva, na podlagi katerih je mogoče domnevati, da je šlo za diskriminacijo, dokazno breme, da prepoved diskriminacije ni bila kršena, naloženo toženi stranki.
2. Odstavek 1 ne preprečuje državam članicam, da sprejmejo za tožeče stranke ugodnejše predpise o dokaznem bremenu.
3. Odstavek 1 se ne uporablja v kazenskih postopkih.
4. Države članice se lahko odločijo, da ne bodo uporabljale odstavka 1 pri postopkih, v katerih sodišče ali drugi pristojni organ razišče dejstva, povezana s posamezno zadevo.
5. Odstavki 1, 2, 3 in 4 tega člena se uporabljajo tudi v vseh pravnih postopkih, začetih v skladu s členom 7(2).

Člen 9

Viktimizacija

Države članice sprejmejo v okviru nacionalnega pravnega sistema ukrepe, ki so potrebni, da zagotovijo, da so posamezniki zaščiteni pred škodljivim ravnanjem ali škodljivimi posledicami, ki bi nastali kot odziv na pritožbo ali na pravni postopek, katerih cilj je upoštevanje načela enakega obravnavanja.

Člen 10
Obveščanje

Države članice zagotovijo, da so osebe, ki jih to zadeva, opozorjene na predpise, sprejete na podlagi te direktive in na že veljavne predpise, na ustrezne načine na celotnem ozemlju.

Člen 11
Dialog z ustreznimi zainteresiranimi stranmi

Pri uveljavljanju načela enakega obravnavanja države članice spodbujajo dialog z ustreznimi zainteresiranimi stranmi, ki imajo v skladu s svojo nacionalno zakonodajo in prakso legitimen interes prispevati k boju proti diskriminaciji na podlagi in na področjih, zajetih s to direktivo.

Člen 12

Organi za spodbujanje enakega obravnavanja

1. Države članice določijo organ ali organe za spodbujanje enakega obravnavanja vseh oseb ne glede na njihovo vero ali prepričanje, invalidnost, starost ali spolno usmerjenost. Ti organi so lahko sestavni del agencij, ki so na državni ravni zadolžene za varovanje človekovih pravic ali zaščito pravic posameznikov.
2. Države članice zagotovijo, da pristojnosti teh organov vključujejo:
 - (a) brez poseganja v pravico žrtev in združenj, organizacij ali drugih pravnih oseb iz člena 7(2), zagotavljanje neodvisne pomoči žrtvam diskriminacije pri obravnavanju njihovih pritožb o diskriminaciji,
 - (b) izvajanje neodvisnih raziskav v zvezi z diskriminacijo ter
 - (c) objavljanje neodvisnih poročil in dajanje priporočil o katerem koli vprašanju, povezanim z diskriminacijo.

3.

POGLAVJE III

KONČNE DOLOČBE

Člen 13

Skladnost

Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, s katerimi zagotovijo spoštovanje načela enakega obravnavanja na področju uporabe te direktive, zlasti pa, da:

- (a) se odpravijo vsi zakoni in drugi predpisi, ki so v nasprotju z načelom enakega obravnavanja;
- (b) se ali se lahko razveljavijo ali spremenijo vse pogodbene določbe, interna pravila podjetij in pravila, ki urejajo profitna in neprofitna združenja, ki so v nasprotju z načelom enakega obravnavanja.

Člen 14

Kazni

Države članice določijo predpise o kaznih, ki se uporabljajo v primeru kršitve nacionalnih določb, sprejetih na podlagi te direktive, in sprejmejo vse ukrepe, potrebne za zagotovitev njihovega izvajanja. Kazni lahko obsegajo plačilo odškodnine, ki ne sme biti omejena z določitvijo vnaprejšnje zgornje meje, ter morajo biti učinkovite, sorazmerne in odvračilne.

Člen 14a

Enakost spolov

V skladu s členom 8 Pogodbe o delovanju Evropske unije države članice pri izvajanju te direktive spoštujejo cilj odpraviti neenakosti in spodbujati enakost med moškimi in ženskami.

Člen 15

Izvajanje

1. Države članice uveljavijo zakone in druge predpise, potrebne za uskladitev s to direktivo, do [štiri leta po sprejetju]. O tem takoj obvestijo Komisijo ter ji predložijo besedilo teh predpisov.

Države članice se v sprejetih predpisih sklicujejo na to direktivo ali pa sklic nanjo navedejo ob njihovi uradni objavi. Način sklicevanja določijo države članice.

1a.

1b.

1c.

2. V zvezi s členom 4a se lahko države članice odločijo, da obdobje za prenos iz odstavka 1 podaljšajo za največ dve leti. V ta namen o taki odločitvi uradno obvestijo Komisijo in sporočijo ustrezen datum prenosa do [4 leta po sprejetju].

2a.

3.

3a.

4. Države članice spodbujajo zbiranje podatkov o enakem obravnavanju in nediskriminaciji. Podatki se zbirajo v skladu z nacionalno zakonodajo in prakso ter v skladu z veljavnim pravom Unije, zlasti glede varstva osebnih podatkov.

Člen 16

Poročilo

1. Države članice predložijo Komisiji najpozneje do [dve leti po datumu iz člena 15(1)], potem pa vsakih pet let vse informacije, ki jih Komisija potrebuje, da lahko za Evropski parlament in Svet pripravi poročilo o uporabi te direktive.
2. V poročilu Komisije so po potrebi upoštevana stališča nacionalnih organov za enakost spolov in stališča zainteresiranih strani, kot tudi Agencije EU za temeljne pravice. V skladu z načelom integriranja enakosti spolov vsebuje poročilo med drugim oceno učinkov sprejetih ukrepov na ženske in moške. Glede na prejete informacije vsebuje poročilo, če je potrebno, predloge za spremembe in posodobitve te direktive.

Člen 17

Začetek veljavnosti

Ta direktiva začne veljati na dan objave v *Uradnem listu Evropske unije*.

Člen 18

Naslovniki

Ta direktiva je naslovljena na države članice.
